

Banijska elegija:

Zbog dva prastara donirana auta, Miri, država ukrađuje socijalnu pomoć, iako nema nikakvih primanja...

[Davorka Blažević](#) • 10/07/2021 u 12:17 •

Sviđa i

Bilo je pakleno vruće već u rano jutro toga srpanjskog dana, a preda mnom put od preko 350 kilometara. S mora, ravno do Banije. Vuklo me već neko vrijeme da odem tamo među te teško stradale ljude, da im izrazim solidarnost i empatiju, od koje neće imati puno, ali ako ih samo saslušam, mislila sam, pomoći ću im da makar olakšaju dušu. Na kraju, baš kad je pripeka bila najgora, posao me natjerao da odem, vidim i ispričam svima kako žive, gotovo sedam mjeseci od potresa, Banijski koji su i doslovce, u katastrofi, izgubili tlo pod nogama. A zapravo preživljavaju...

Nije njima najgore što žive poput sardina složenih u kontejnerskoj konzervi konstantno izloženoj prirodnom podgrijavanju, gotovo do točke ključanja. Već su se pomirili i s time da su izgubili sve što su imali u tim drhtavim sekundama kataklizme, a da nisu stigli ni shvatiti što ih je snašlo. Najgore im je što ne znaju dokad će ovako. Koliko će dugo živjeti svoju privremenost, koliko će se još mjeseci ili godina osjećati kao da su se u tim limenkama samo

sklonili dok ne prođe nevera. Ta neizvjesnost ubija najviše, obavija ih oblakom tuge jer, mnogi od njih misle kako neće stići doživjeti povratak u svoj obnovljeni dom. Već su jednom kroz to prošli, u poslijeratnoj obnovi, i neki su je dočekali, neki, nažalost- nisu.

Grad u kontejnerima...

Od **Plitvica**, preko **Slunja**, **Krnjaka**, **Vojnića** do Gline nabujala vegetacija zaklanja tragove rata čiju je ružnoću lukavo preobukla zelenilom na kojem se oko s užitkom odmara. Raskošna priroda, brežuljci, šume i polja kukuruza smjenjuju se preda mnom, ali te zelene boje, mir koji perfidno sugerira spokoj u koji je utonuo cijeli ovaj kraj, ništa od toga nije pomoglo da ublaži moj osjećaj tjeskobe. Gotovo neku vrst krivnje. Jer, kad zađete na **Baniju**, a vjerojatno nije tako samo od potresa, počne vas progoniti to zloguko pitanje sudbine koja je neke od nas ni krive ni dužne, dopala. Što su oni bogu skrivili da se nesreće na njih tako uporno lijepe...?

Banija je naša kuća, slogan je **Pupovčeva SNV**, pod kojim su, odmah nakon potresa, krenuli u akciju solidarnosti sa stradalim ljudima na **Baniji**. Danas su njihovi kontejneri, obilježeni rečenim sloganom, na ljetnoj pripeci, više u funkciji iskušavanja izdržljivosti ljudske vrste u paklenim metalnim kutijama izloženim vrelom srpanjskom suncu, negoli dobrodošlog smještaja. Nehumano je ljude držati u kontejnerima usred ljeta, i još bez klime. A i oni koji su dobili samostojeće, pokretne klima uređaje, i ne znaju što bi s njima. Kao da su nekom bile sredstvo za umirivanje savjesti, i eno ih stoje usred kontejnera kao eksponat, nitko nije došao da ih priključi, a stradala starčad, ne zna kako i što činiti s tim nesretnim uređajem. Trebalo bi bušiti zid, ili prozor, pa kako će onda kad je kiša, još je gore sa zmijama koje su izgmizale na ovim vrućinama ispod **Majskih** ruševina.

Glina je zgodan mali grad koji i nije toliko porušen kako sam to vizualizirala putem u svojoj mašti. Na prvi pogled, doima se kao da je sve normalno, tek tu i tamo poneka urušena zgrada u nizu uz glavnu ulicu, no takvih ima i po nekim drugim našim gradovima, ali ne zbog potresa, nego zbog nemara i nebrige vlasnika, ili finansijskih nemogućnosti nasljednika, nesklonih prodati ono što su im preci ostavili. Pa propada, a gradske vlasti ne mogu ništa... U **Glini** su za potresa stradale samo stare zgrade, one novije su izdržale katastrofalnih 6,2 **Richtera**.

Čak i zgrada gradske uprave izgleda kao s razglednice, nema vidljivih tragova potresa, ali cijeli niz kontejnera poredanih nasuprot nje, upućuje nas na izvanredno stanje. Zgrada je, naime, prazna, neupotrebljiva i opasna zbog pukotina koje su nastale u potresu, a svi glinski gradski uredi sada ordiniraju iz – kontejnera! Nije ovo prvi slučaj da vanjština vara, jer zgrada je bila u energetskej obnovi, dobila izolacijske ovojnice, obnovljena je i sređena, no u potresu pukla po svim šavovima! Pa je **Grad** dislociran u kontejnere, a zgrada služi za slikanje!

Posjećene šume

Dogradonačelnica **Branka Bakšić Mitić** je u kontejneru pod brojem 7, a tu je i najviše *muvinga*, stalno netko dolazi, nešto traži, nešto pita, na Branku, sve u svemu, gleda kao na neku modernu čarobnicu koja je sposobna svaku želju ovih ljudi u nevolji ispuniti. Poput svih njih, i ja sam za svoj banijski plan trebala **Branku**. Računala na njezinu pomoć i suradnju. Odvela me ravno u **Majske poljane**.

– Najbolje da vidiš sama, da čuješ ljude i da onda stvoriš svoju sliku o stanju na **Baniji**– predložila je, i krenule smo u rano srpanjsko jutro put onih koji su stradali najviše.

Na terenu **Stolarija Mandić** upravo gradi jednu montažnu drvenu kućicu. Budući dom za majku i njezine dvije kćeri. Iza njih je težak život, jedna od tužnijih životnih priča, ispred njih, tko zna... Majka je veliki borac, žena koja se ne predaje i nikad ne odustaje. Ne želi biti medijska tema, odbija se fotografirati, ali je srdačna žena koja pazi da kod nje nikome ništa ne fali. Pogovoro radnicima Stolarije. Priredila im je slasnu marednu, sve domaći proizvodi, zove ih za stol. Naravno, nutka i mene, “dajte, makar probajte, iz pristojnosti”, veli. U dvorištu nekadašnje kuće, koja je sravnjena sa zemljom, lavež pasa, ni broja im se na zna, jasno govori tko je ovdje gazda. Nedaleko stola bazen, a domaćica uhvati moj upitni pogled, pa brzo objašnjava:- To je tehnička voda, za stoku, za pranje, zalijevanje, za piće nam je dovoze.

Ovu mučnu “inspekciju” s glinskom dogradonačelnicom, zaštitnim znakom udruge **Ljudi za ljude**, nastavljamo dalje. Putem, pogled mi staje na gomilama posječenih trupaca, šume se ilegalno sijeku na sve strane, neštedimice, neki se ljudi na tom biznisu, zapravo kriminalu, bogate preko noći, i ne misle, ili uopće nemaju svijesti o tome, kakvu štetu čime svima nama. Jer, nekontrolirana sječa šume dovodi do nestanka vode, izvori presušuju, a **Hrvatska**, jedna od najbogatijih zemalja pitkom vodom, na kraju će vodu morati uvoziti, umjesto da je, s obzirom na svoje prirodne resurse, izvozi. **Branka** se sjeća kad je išla u srednju školu u **Glini** kako su svake godine odlazili organizirano na pošumljavanje. Danas, o tome neki govore s podsmjehom i porugom...

Šume su pretvorene u lovišta za bogate, uvode u njih jelene i divlje svinje radi lova, pa veprovi unište i ono malo usjeva na koje su ljudi računali, i eto, ni poljoprivredom se ovdje više ne mogu baviti. Sve se radi samo u korist onih koji sve već imaju, žalosno zaključujemo.

Usamljena Mira i njezino cvijeće

Idemo kod **Mire Zlonoge**, danas joj je rođendan. **Mira** treba pomoć za platiti kopanje temelja. Donatora za kuću već ima, ali ništa od toga dok se temelji na izgrade. Neki ljudi ovdje, poput obitelji **Majkić**, žive i bez sanitarnog čvora, svega tu ima, najviše pasjeg života i državnog nemara ...

Kod **Mire** je sve srušeno, ljudi su odmah nakon potresa okrcili ruševinu. Njezina je stara majka u potresu ostala zatrpana pod ruševinama, jedva su je izvukli. Pred **Mirinom** nekadašnjom kućom cvijeće, svih boja, s ljubavlju zasađeno i njegovano, pa sad šarenim cvjetovima vraća dug, usred ove pustoši.

Mira je sama na svome potresenom imanju. S desne strane šuta i grede nekadašnjeg **Mirinog** doma složenog u desetak sekundi na hrpu, s druge, lijeve strane, pokrpano zdanje, prekriveno ivericom i okićeno nizom posuda s cvijećem. Pažnju nam zaokuplja **Mirin** pas čuvar, kuja **Brita**, koja strogo prati svaki naš pokret, brine da je njezina gazdarica sigurna. Prijeke je čudi, ali u ovim uvjetima itekako dobro došla. **Mirini** su prvi susjedi bar pola kilometra od onog što je nekoć nazivala svojom kućom.

-Nije daleko do **Pekana**– veli ova hrabra žena koju je život previše šibao, prečesto iskušavao. Eto, njoj je i to blizu...

Treba moći ovdje živjeti sam, velim, nekako više za sebe, ali **Mira** mi odgovori:- Pa znate što, ja kud god da odem, ovdje mi je najljepše. **Majske poljane** su velike, šire se na tri kraka, ali nekako ovaj dio je meni najljepši, valjda zato što je ovdje moja rodna kuća.

Mira nam je tiho pričala o svome životu, o svojoj patnji prije i poslije potresa. Majka jer, kad su je jedva jedvice izvukli pod ruševinama, bila je u takvom šoku da se od njega nije ni oporavila. Mjesec dana nakon potresa, preminula je. **Miri** život nije bio lak ni prije, kao žrtva obiteljskog nasilja prošla je golgotu, nikome, kaže, to ne bi poželjela, ni najgorem neprijatelju.

-Mama mi je tu ležala pod ruševinama- pokazuje mi **Mira** na mjesto koje se nekad zvalo dom... -Mama je umrla, 17. siječnja, jest da je bila stara, preko 90, ali da nije bilo potresa još je ona mogla poživjeti- vjeruje **Mira**.

Živi sama, sa svojom kujom koja spava pred njezinim kontejnerom u kojem ne smije upaliti klimu jer ima deformaciju nosa koju je zaradila u lošem braku, pa sve drži zatvoreno.

– Ma moj vam je život prava katastrofa- kaže, više kao konstataciju nego kao žalopjku.

Rekli su joj da ima donatora za kuću, iako sve se to, veli, oteže još od prvog mjeseca, a sad smo već u sedmom. Navodno se radi o donatoru iz **Crne Gore** koji je donirao za nju montažnu kuću. -Ali, vidite koliko se to vuče, najprije su bile kiše, pa korona, i evo, svašta nešto, a kuće nikako.

Žena o kojoj skrbe druge žene, država joj pomoć uskraćuje...

K njoj nitko iz državnih institucija nije zašao, niti je pitao treba li kakvu pomoć. – Niko, niko- govori. Ali, ako joj je nešto baš potrebno, zove **Branku**, baš kad je gusto, jer zna koliko je **Branka** u poslu i obavezama. Svi je zovu.

Ljudi su uplaćivali silan novac, donirali odjeću, obuću, hranu, higijenske potrepštine, pitam se je li išta od toga stiglo i do ove usamljene **Mire**?

-Pa znate što, kad su prolazili ljudi tu s donacijama, ja sam uzela što mi treba, i od odjeće, i od hrane. Ali, gdje da ja to stavim, pa sve je bilo porušeno. Ovo ovdje mi je brat od tetke pomogao skrupati da imam negdje svoje stvari staviti. Peć mi je vani, vidite i sami. A što se tiče financija, ništa. Ni kune nisam dobila. Imam dvije gospođe koje mi pomažu, jedna iz **Zadra**, ona mi šalje mjesečno 300 kuna, a druga iz **Zagreba**, ona mi šalje 500 kuna mjesečno. Jer, ja nemam baš nikakvih prihoda- kazuje.

Mira nema pravo ni na socijalnu pomoć. Država joj je baš sve uskratila. I to iz sasvim bizarnih razloga.

– Zašto? Pa zato što imam dva stara automobila, oba donirana, oba stara preko 20 godina, jedan mali *matiz*, i *škodu* koju mi je preko **Branke** donirao jedan gospodin.

Ali, i da proda oba islužena automobila, **Mira** ne bi imala ni za mjesec dana života!

-Ma i da prodam auto, moram im priložiti kupoprodajni ugovor da se vidi vrijednost za koju sam prodala auto, kako bi odredili koliko vremenski od toga mogu živjeti- objašnjava mi nevoljko **Mira** kako funkcionira naš bešćutni sustav.

Da nema ta stara vozila, navodno bi imala pomoć od države.

– To su prestari auti, ali koga briga za to. Da nije mojih kokica i moje **Branke**, ja ne znam što bi. Prodam jaja, prodam piliće i tako se snalazim- kaže.

Pitam je kako je preživjela potres, kako je to izgledalo kad je krenula ta zlokobna tutnjava iz utrobe zemlje.

-Jao, strašno, ja sam vam bila sva plava, evo ovako kako je moja majica, tako sam ja bila sva. Jedva sam uspjela ući pod ruševine da izvučem majku kojoj je pala prezida između soba i udarila je po glavi. Nisam mogla odmah do nje, jer mi je srušilo ormare i peć na vrata, i počelo tresti, strašno. Čovjek dobije posebnu snagu, želju za borbom, volju koja ga nosi da se toj nevolji odupre. U deki smo majku iznijeli van iz kreveta. Bila je udarena u glavu, starica od 91 godinu. Ali, da nije bilo potresa, još bi ona poživjela. Bio je to strašan stres za nju, najviše zato što se odvojila od mene- govori.

“Što je meni više život...”

Miri smo malo skratili vrijeme i donijeli dobru vijest. Temelji bi se trebali početi kopati, a to znači da će uskoro opet imati svoj dom. Trenutno su bolje od nje zbrinute njezine kokice, u posebnom kontejneru, većem i komfornijem od njezinoga. **Mira** u kontejneru samo prespava. Može spavati mirno, jer kad ona s prvim mrakom uđe unutra, njezin pas čuvar zauzima mjesto pred kontejnerom, kako njegova **Mira** ne bi ni za trenutak bila ugrožena kakvim neželjenim posjetom.

Poželimo joj da što prije dobije svoj krov nad glavom i da, kad opet jednom dođemo u **Majske poljane** popijemo na terasi kavu i prisjetimo se teških trenutaka koji će tada već biti prošlost. Makar se tome valja nadati...

Vozimo se uskom, vijugavom cestom, a **Branka** mi za svaku ruševinu govori tko je u njoj živio i što se s njim u potresu zbilo.

-Evo ovdje živi jedan dečko s majkom, žive od poljoprivrede, nikakvih drugih primanja nemaju, nemaju ni klime u kontejneru. A ovdje, vidite, tu su ljudi iz **Zaprešića** napravili našoj **Milici** štalu. Njoj su dvije krave poginule u potresu.

S obje strane ceste kataklizmički prizori. Kuće, poput lego kockica koje je kakvo ljutito dijete razbacalo u trenutku bijesa. **Majske poljane** su poput bojnog polja na kojemu je život opasno posrnuo. Ali, ovog puta ne od ruke drugog čovjeka, već od prirode. Mnogi su ljudi ostali i bez krova nad glavom i bez gospodarskih objekata, bez stoke, i bez izvora za život.

-Dečku koji je tu živio s mamom, potres je sve odnio. I kuću i gospodarske zgrade. Majka umrla, a dečko ostao tu sam. A u ovoj kući ovdje, tu živi žena kojoj je kuća dobila žutu naljepnicu. Ali, ona je- priča mi **Branka**- unatoč tome cijelo vrijeme koristi i u njoj živi. Umrla joj je kćer od 45 godina. Kad sam je pitala zašto živi u toj nesigurnoj kući koja se svakog trenutka može na nju srušiti, samo me pogledala i veli: Ma, **Branka**, pa što je s tobom, što je meni više život...

Podalje, kuća u kojoj su živjela dva brata, sada zlokobna ruševina.

-A u ovoj kući- bombardira me **Branka** Majskim tragedijama- tu je poginuo mladić od 20 godina. Digao kredit, kupio kuću i izgubio glavu.

Zora Bjelan: Ni na WC ne mogu, još nemam septičku jamu!

Stižemo do **Bjelanovih**. Stariji bračni par koji je iz donacije dobio prekrasnu drvenu kućicu, ali, nažalost, još nemaju septičku jamu. **Zora Bjelan** izlazi pred nas s tek skuhanim žgancima. – Ajmo jesti- zove nas, čim smo došli pred kuću.

-Ajoj, majko, ne mogu ići u WC, ne smijem, nemam septičke jame- na sto muka je **Zora**.- Kade će ta septička jama, otkad mi obećavaš, pa nikako- prigovara **Branki** kao da je to baš samo do nje i nikog drugog.

Branka oguglala na to, svaki dan to stalno sluša i čini što može. Upozorava **Zoru** na zmijske, sad su one najveća opasnost, kaže.

Zorin donator bio je ovdje, i odlučio je pomoći **Zori** da dobije napokon septičku jamu. Uplatio je u **Bjelovaru**, jer nema nigdje bliže, platio je i prijevoz, sve, i sad samo čekaju da dođe, čovjek je obećao to isfinancirati, tako da **Zora** može odahnuti.

Zora je među onima koji ni šest mjeseci nakon potresa nisu spojeni na odvod... Nije dobila ni novčanu pomoć od donacija građana koji su uplaćivali na račun **Crvenog križa i državnog proračuna**. Skupilo se tu milijuna i milijuna, a do **Zore Bjelan** ni kuna nije došla...

-Ne znam što reći, samo uzeti štrik i objesiti se- zdvojno će **Zora**. Vodi nas u svoj novi dom, montažnu drvenu kućicu u kojoj živi sa svojim suprugom, humanije i mirnije nego u kontejneru koji nije imao ni sanitarni čvor. A ovdje, kuhinja s blagovaonicom, kupatilo, spavaća soba. Sve je namješteno, opremljeno, ali, to ne može biti trajni dom, kazuje, dok suprug za stolom, nastavlja s ručkom, iako ometen upadom nezvanih gostiju.

Zora pokazuje klima uređaj, dopremili ga i ostavili. Pa tko će to montirati, pita.

-Ma i ta klima, da bi bila u funkciji mora se bušiti zid, a zmijske ima da je to prestrašno. Srećom je **Zorka** dozvolila da joj se nakon potresa sve to očisti, šteta, ostaci kuće i stvari, a da to nije tada učinila, ni danas joj ne bi bilo očišćeno i sad bi bilo leglo zmijske- nadovezuje se **Branka**.

-Slušam kako naš predsjednik govori na televiziji da obnova neće ni do 2025. Ajme, reko, pa šta on to govori. Ja nepismena i stara, al' mi je jasno šta to znači- žali se **Zora** dok nas ispraća.

Digao kredit, kupio kuću, i izgubio glavu, a samo 20 mu je bilo!

A mi nastavljamo putem kataklizme, cestom ruševina, iz kojih sada , kako veli **Branka**, izlaze zmiје i predstavljaju novu prijetnju ovim ljudima.

– Evo, ovdje su ta dva brata živjela i jedan je, kad je grunulo, uspio istrčati, a drugi je ostao pod ruševinama. A deset minuta prije potresa ga sretnem na cesti. Tamo smo **Fred Matić** i ja došli u **Majske poljane** podijeliti darove djeci, i tu sretnem toga dečka, ide kući. Potres me zatekao nasred ceste. **Fred** je bio u dvorištu, djeci dijelio poklone, a ja sam bila na cesti. Nije se moglo stajati, cesta se poda mnoim ljuljala, pred mojim očima su kuće nestajale, slagale se na hrpu- užasno priča **Branka**, s posebnom se tugom prisjećajući 20-godišnjeg mladića koji je tu poginuo.

Malo podalje, jedna je gospođa koja je imala udomiteljsku obitelj, starački dom, sve prekrasno uređeno, a sve je pretvoreno u prah i pepeo... Dobila je kućicu za privremeni smještaj, ali eksplodirala plinska boca i sve se zapalilo. Da nije bila budna, i ona bi skončala u vatri. Nakon što je preživjela potres još i to...

Evo nas kod još jedne stradale obitelji. Odmah s dvorišnih vrata požalit će se da nemaju klimu.

– Na mene su nekidan u **Stožeru** poludjeli kad sam rekla da ljudi u kontejnerima nemaju klima uređaje. Rečeno mi je da oko **380 ljudi nema još ni kontejner**. Sada se zato ide u reviziju kontejnera, i svi koji u njima ne žive, a ima ih da je trava oko njih dva metra visoka, svi će se ti kontejneri povući u **Lekenik** i raspoređivati ljudima koji čekaju na kontejnerski smještaj- odmah im na njihovu pritužbu odgovori **Branka**.

Mile Bajrović ostao je bez svega. Gradi mu se drvena kućica, i privremeno je kod prijatelja. Imao je šest krava, ali srušila se u potresu i štala, bila je zima, kiše, hladnoća, nije imao gdje stoku držati i sve je prodao. Obećali su mu za **Uskrs** doći i početi graditi kuću, samo neka on napravi temelje. **Mile** je temelje izgradio, a kuće još ni na vidiku...

Kontejneri rasuti na zvizdanu

Idemo prema kontejnerskom naselju, a **Branka** me usput upozori na prekrasnu drvenu kućicu okruženu zelenilom. Za to su zaslužne dvije strukovne srednje škole iz **Varaždina**, prikupili su novac za kuću u kojoj žive majka i sin. Gane me sve to. Sve te nesreće, muke ovih ljudi, njihova nesigurnost i neizvjesnost u privremenosti...

I na kraju- kontejnersko naselje u **Glini**. Vrhunac nehumanosti. Na brisanom prostoru, na kojem ni travke nema, kamoli stabla, rasuti kontejneri na zvizdanu, kao da se radi o izložbenim primjercima za potencijalne kupce, a ne o “kućicama” u koje su smješteni ljudi. Zar po kazni? Prava je ironija da im je **Nacionalni stožer** dopremio nekakve “vrtove” da u njima sade cvijeće ne bi li slika stvarnosti bila bar naoko ljudskija. Ali, ljudskost se ne da fingirati, pogotovo ne nekakvim umjetnim “vrtovima” u pitarima nasred betonske pustinje u koju su zbrinuti ovi banijski migranti...

Cijela Banija božanski je lijepa, priroda raskošna, ljudi pitomi i pomalo rezignirani čekanjem na obnovu. Ima nešto nadnaravno u ovom kraju s malo dobrih ljudi koji su odlučili ostati i boriti se usprkos prirodi i onima koji ih stavljaju na kušnju. Na ovom okolišu oko se odmara, uživa, prede... Sve dok ne dođete do kuća, do ruševina rata i potresa, koje svjedoče da život na **Baniji** opasno klizi kroz pukotine velikih nesreća koje su je zadesile.

Tekst je realiziran uz pomoć sredstava iz Projekta poticanja novinarske izvrsnosti 2021. – Agencije za elektroničke medije

